

BESLUTSPROTOKOLL

Sammanträdesdatum

2024-03-04

Arbetstidsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240124a

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 4 mars kl. 9.00 – 12.00

Dispensansökan från Region Stockholm

Arbetstidsnämndens beslut

Arbetstidsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens

Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning

Ärendet har beretts av SKR och Sveriges läkarförbund.

Beslutet expedierat 2024-03-15

Ordförande

Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i AB § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

1 maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till HÖK/AB, bl.a. bilagan Specialbestämmelser för läkare.

De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder kraft den 1 februari 2024. Samtidigt med ändringarna i bilagorna till HÖK/ AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillrestriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Region Stockholm

Region Stockholm har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelser från AB § 13 mom. 5 och punkt 4 b) i läkarnas specialbestämmelser. Ansökan görs för tiden 1 februari 2024 till och med den 31 januari 2025.

Ansökan avser regionens verksamhet vid Karolinska Universitetets ME Intensivvård och Transport, jourlinje 1 på ECMO Centrum och avser verksamhetens samtliga 13 ECMO-intensivister och 7 kirurger.

Sjukhusets uppdrag inom högspecialiserad vård, forskning och utbildning innebär en komplex planering och ledning som ställer stora krav på bemanning och schemaläggning. Utöver kliniskt arbete inom högspecialiserad universitetssjukvård bedriver läkarna likaledes högspecialiserad undervisning och forskning lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

I ECMO Centrums uppdrag ingår att ensamt tillse ECMO-vård för hela Sverige, framför allt för nyfödda och barn. Uppdraget inbegriper även att tillhandahålla detta till patienter utanför Sveriges gränser, då många länder saknar den specifika kompetens som finns på ECMO Centrum. Varje år hanteras ett stort antal telefonsamtal från kollegor runt om i Sverige och världen, där Universitetssjukhusets personal agerar som en sista linjens bakjour för kollegor på andra sjukhus.

Personalen utför regelbundet sekundärtransporter av kritiskt sjuka patienter på ECMO mellan andra sjukhus än Karolinska, tex Uppsala till Göteborg eller Århus till Köpenhamn, då denna kompetens saknas utanför centret. ECMO Centrum har i avtal förbundit sig att svara för Försvarsmaktens behov av hemtransport av skadad personal utomlands och utför därtill transporter för MSBs räknig.

Som skäl för dispens har regionen bland annat angett följande.

Universitetssjukhuset har ett särskilt behov av att kunna bemanna med hög kompetens dagtid för sitt specialiserade uppdrag samtidigt som kompetens behöver säkerställas dygnet runt över tid, med bevarad god arbetsmiljö. Dispens är därför en förutsättning för att bemanningen av ECMO-verksamheten ska kunna upprätthållas årets alla dagar och att den högspecialiserade vården säkerställs för landets alla invånare.

På grund av den höga graden av specialisering och den låga volymen medarbetarna exponeras för, tar det tid att uppnå självständighet i arbetet. Det är även inbyggda begränsningar i transportsituationerna att samtidigt skola in många nya medarbetare och upprätthålla transportmedicinsk kompetens avseende ECMO.

Kortare arbetspass medför en ökad frekvens av schemalagda jourpass och en större arbetsbelastning i arbetsgruppen. Då gruppen är relativt liten och arbetet till så stor del utgörs av jourarbete skulle antalet jourpass per individ bli betydligt högre än idag till men för de anställdas arbetsmiljö och hälsa. Med hänvisning de begränsade möjligheterna att utbilda fler för högre bemanning är det inte heller en möjlig väg. Det finns även en stor risk att medarbetare väljer att avsluta sin anställning inom ECMO-centrum och att verksamheten inte kan upprätthållas.

Bedömning

Regionen uttrycker i ansökan om dispens ett verksamhetsbehov av 24 timmars jourpass utan inslag av ordinarie arbetstid vilket ligger i linje kollektivavtalens bestämmelser om arbetstidsförläggning för läkare samt att dessa bestämmelser inte fastställer andelen jour för de dagar dispensen söks (lördagar, söndagar och helgdagar).

Regionen har beskrivit konsekvenserna av att bemanna verksamheten i enlighet med AB:s bestämmelser och varför de kommit fram till att dispens under lördagar, söndagar och helger är nödvändig för att upprätthålla ECMO-verksamheten med dess högspecialiserade vård för landets invånare.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid upp till 24 timmar enligt ansökan under tiden 1 februari 2024—31 januari 2025.

Beslutet avser en begränsad tid och förutsätter att arbetet med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.